

Krovna udeleženska vloga *prejemnik* in dve njeni različici*

*Tatjana Marvin Derganc***

Povzetek

Prispevek obravnava nekatere značilnosti povedi s predmetoma v dajalniku in tožilniku, ki se tičejo krovne udeleženske vloge *prejemnik*, pripisane predmetu v dajalniku. Prispevek se osredotoča na primere, ko je ta lahko razumljen kot nameravani prejemnik predmeta v tožilniku (različica *dobitnik*) ali kot prejemnik dejanja, ki ga izraža glagol skupaj s predmetom v tožilniku (različica *koristnik*). Nadalje sta v prispevku obravnavani dve lastnosti povedi z dobitnikom oz. koristnikom. Prva se povezuje z inherentnim pomenom glagola in opisuje dejstvo, da nekateri večvezavni glagoli pri predmetu v dajalniku dopuščajo le pomen dobitnika, ne pa koristnika. Druga ima opraviti z besednim redom, in sicer se obravnavana dvoumnost med dobitnikom in koristnikom pri predmetu v dajalniku ob nevtralni intonaciji pojavlja le pri besednem redu *daj>>tož*, ne pa v besednem redu *tož>>daj*, kjer je možna le udeleženska vloga dobitnik.

Ključne besede: prejemnik, udeleženske vloge, slovenščina, koristnik, dobitnik

The umbrella semantic role *recipient* and its two variants

The article discusses certain characteristics of sentences with dative and accusative objects, which concern the semantic role assigned to the dative object. This role can be understood either as the intended recipient of the accusative object (*recipient*) or as the recipient of the action expressed by the verb together with the accusative object (*beneficiary*). Furthermore, the article examines two properties of sentences with recipients or beneficiaries. The first relates to the inherent meaning of the verb and describes the fact that some ditransitive verbs allow only the recipient meaning and not the beneficiary meaning of the dative object. The second concerns word order: the ambiguity between recipient and beneficiary of the dative object arises under neutral intonation only in the word order *dative>>accusative*, but not in the word order *accusative>>dative*, where only the recipient participant role appears.

Keywords: dative object, recipient, beneficiary, semantic roles, Slovenian

* V zahvalo prof. Janezu Orešniku in v spomin na njegove petkove seminarje, ko nam je študentom in študentkam predstavljal svoje raziskovalno delo in s tem ključno vplival na našo jezikoslovno pot.

** Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za primerjalno in splošno jezikoslovje, tatjana.marvin@ff.uni-si. Prispevek je nastal v okviru raziskovalnega programa P6-0218.

1 Uvod

Prispevek obravnava povedi s predmetoma v dajalniku in tožilniku z vidika udeleženske vloge predmeta v dajalniku. V povedi (1) je predmet v dajalniku lahko razumljen kot nameravani prejemnik predmeta v tožilniku, (1a), ali pa kot prejemnik koristi, ki izhaja iz dejanja, izraženega z glagolom in predmetom v tožilniku, (1b).

(1) Janezu sem poslal pismo.

- a. Janez je nameravani prejemnik pisma.
- b. Janez je prejemnik mojega dejanja pošiljanja pisma v njegovo korist, ne pa nameravani prejemnik pisma. (interpretacija: Namesto/Za Janeza pošljem pismo.)

V uvodu članka so predstavljeni izhodiščni podatki, čemur sledi kratek povzetek teorije udeleženskih vlog s poudarkom na monografiji Udeleženske vloge v slovenščini, Orešnik (1992) (razdelek 2.1). V tem razdelku je tudi kratek povzetek teorije udeleženskih vlog v pristopu tvorbenne slovnice (2.2). Nadalje so v razdelkih 3 in 4 podrobneje opisane nekatere značilnosti, značilne za povedi tipa (1), ki kažejo, da za razlago jezikovnih dejstev poleg krovne udeleženske vloge prejemnik potrebujemo podpomenske različice (razdelek 3) in da pri omenjenih različicah igrata pomembno vlogo inherentni pomen posameznega glagola (razdelek 4.1) ter besedni red (4.2).

2 Udeleženske vloge

2.1 Udeleženske vloge: Orešnik (1992)

V tem razdelku je na kratko predstavljena teorija udeleženskih vlog, pri čemer nam za osnovo služi Orešnik (1992).¹ Udeleženske vloge so različne vloge, ki jih samostalniške zveze v povedi prevzamejo glede na dogajanje, dejanje ali stanje, izraženo s predikatом. Orešnik (1992) ugotavlja, s kolikimi udeleženskimi vlogami se veže posamezen glagol, pri čemer se osredinja na samostalniške zveze, ki so del samega stavčnega vzorca, tj. osebek, predmeti (tudi predložni) in nekatera prislovna določila (npr. prislovno

1 Orešnik (1992) podaja tudi kratek razvoj pojma udeleženske vloge. Pojma vršilec (agens) in prizadeto (patiens) se v jezikoslovju uporabljata že od vedno. Skladenjsko vezljivost uvede Tesnière (1959). V teoretičnem jezikoslovju tvorbenne smeri veljata za utemeljitelja koncepta udeleženskih vlog Jeffrey Gruber (1965) in Charles Fillmore (1968). V članku se osredotočamo na utemeljitelje tega koncepta med slovenskimi raziskovalci.

določilo vršilca v primeru Micka je bila opazovana *od Janeza*). Njegov sistem obsega tri osrednje delovalnike, ki jih poimenuje vršilec, prejemnik in prizadeto. Vršilec je definiran kot samostalniška zveza, ki je izhodišče povedkovega dogodka in njegov pobudnik z lastno voljo (2a). Med prejemnike spadajo: a) samostalniška zveza, ki je sicer izhodišče povedkovega dogodka, vendar ne njegov pobudnik iz lastne volje (2b); b) samostalniške zveze, ki naznanjajo, na katerem območju ali v čigavem interesu se dogaja povedkov dogodek (2c); c) samostalniške zveze, ki jim vlogo podelijo predlogi ustreznega pomena (2d). Udeleženska vloga prizadeto je prisojena samostalniški zvezi v ostalih primerih, tj. ko ji ni prisojena udeleženska vloga vršilec ali prejemnik (2e).²

(2)

- a. *Micka* poje lepo pesem.
- b. *Micka* se jezi.
- c. Janez pošlje *Micki* pismo.
- d. V *Sloveniji* je veliko naravnih bogastev.
- e. *Voda* teče.

Orešnik (1992)

Orešnik (1992) ugotavlja, da krovne udeleženske vloge obsegajo različne podpomene, dodatne različice vlog, kot npr. koristnik (različica prejemnika), doživljavec (različica vršilca), nosilec lastnosti (različica vršilca).

2.2 Udeleženske vloge v tvorbeni slovnici

Tradicionalno je glagolska vezljivost lastnost glagola, da predvideva določeno število udeležencev s pripadajočimi udeleženskimi vlogami.³ Toporišič (2000) tako za slovenščino prepozna nevezljive glagole (*Dežuje*), prisojevalne-neprehodne (*Tone teče*), prisojevalne-prehodne: (*Janez brčne žogo*) in večvezavne (*Janez pošlje Micki*

2 Različne teorije predlagajo različno število udeleženskih vlog (Fillmore 1968 jih npr. pozna šest, Polenz (1988) pa kar devetnajst). V slovenski tvorbeni teoriji Golden (2000) predvideva naslednje udeleženske vloge: vršilec – udeleženec, ki namerno sproži dejanje, kot ga izraža povedje; doživljavec – udeleženec, ki doživlja psihološko stanje, kot ga izraža predikat; prejemnik – udeleženec, ki prejme kaj; prizadeto – udeleženec, ki je v stanju, kot ga opisuje predikat, ali čigar stanje oz. položaj se spreminja; cilj – udeleženec, h kateremu je usmerjeno dejanje; izvor – udeleženec, od katerega je kaj premeščeno kot posledica dejanja. Glede vrste udeležencev v dogodku prepozna Toporišič (2000) prvi delovalnik (vršilec dejanja ali nosilec poteka/stanja: *Tone teče*), drugi delovalnik (prizadeto: *Janez brčne žogo*) ter tretji delovalnik (prejemnik: *Petra pošlje Janezu pismo*). Zanimivo je, da Orešnik (1992: 30) meni, da bi bilo še najbolj pravilno uporabljati Toporišičeve izraze, ki so nepristranski, čeprav sam uporablja poimenovanja udeleženskih vlog po najbolj prototipičnem predstavniku (tj. vršilec, prejemnik, prizadeto).

3 V tem prispevku se ukvarjamo samo z glagolsko vezljivostjo.

pismo).⁴ Tvorbena slovnica gradi na tradicionalnem konceptu glagolske vezljivosti in še dodatno formalizira intuicijo, da predikati (običajno glagoli) označujejo dejanje, dogajanje ali stanje, samostalniške zveze, ki dopolnjujejo propozicijo, pa udeležence tega dejanja, dogajanja ali stanja, pri čemer postavi načelo, da morajo biti vse udeleženske vloge nekega predikata podeljene, tj. morajo imeti ustrezne prejemnike v skladnji, t. i. argumente. Če glagol po svojem inherentnem pomenu zahteva dva udeleženca, enega z udeležensko vlogo vršilec, drugega pa z vlogo prizadeto, potem se morata v povedi pojaviti oba argumenta, da jima lahko ti dve vlogi pripiše, (3).

(3) *sestaviti* <vršilec, prizadeto>

a. Janez (vršilec) je sestavil računalnik (prizadeto).

b. *Janez je sestavil.

V udeleženski teoriji tvorbene slovnice je poudarek na tem, v kakšnih skladenjskih razmerjih so udeleženske vloge pripisane skladenjskim položajem. Pripis lahko poteka tako, da jedro besedne zveze odda udeležensko vlogo svojemu dopolnilu, npr. glagol odda udeležensko vlogo prememu predmetu. Zgodnejše tvorbene teorije predpostavljajo, da osebek, ki v glagolski zvezi zaseda mesto določila, prejme glagolsko udeležensko vlogo, a mu je ta pripisana posredno; tj. ni mu pripisana neposredno od glagola v jedru, temveč od glagolske zveze, ki obsega tako glagol kot njegovo predmetno dopolnilo. V novejših teorijah osebek v tvorniku dobi udeležensko vlogo vršilec v določilu zveze VoiceP, (4).⁵

(4) Skladenjski položaji in pripis udeleženskih vlog.

Slovnica načel in parametrov ⁶	Novejša verzija tvorbene slovnice
(a) <pre> graph TD VP --> Janez VP --> Vp[V'] Vp --> reze[reže] Vp --> klobaso[klobaso] </pre>	(b) <pre> graph TD VoiceP --> Janez VoiceP --> Voicep[Voice'] Voicep --> Voice[Voice] Voicep --> VP2[VP] VP2 --> reze_klobaso[reže klobaso] </pre>

4 Podrobneje se z glagolsko vezljivostjo v slovenščini ukvarja Žele (2001).

5 Jedro Voice (v nekaterih pristopih tudi maloglagolsko jedro *v*) je odgovorno za podeljevanje udeleženske vloge vršilca določilu in sklona tožilnik glagolskemu dopolnilu. V primeru odsotnosti VoiceP je poved trpna ali netožilniška.

6 Slovnica načel in parametrov je slovnica, ki je bila izdelana v teoriji jezika Noama Chomskega, Chomsky (1993), Chomsky in Lasnik (1993). V slovenski tvorbeni literaturi je izčrpno predstavljena v Golden (2000).

Poseben izziv predstavljajo večvezavni glagoli. Ob privzeti binarni naravi skladenjskih dreves je namreč v strukturi možno le eno glagolsko dopolnilo, večvezavni glagoli pa imajo dva predmeta. Tu je v tvorbeni slovnici prevladala analiza v duhu Larson (1988), ki predvideva, da večvezavni glagoli predvidevajo dve glagolski zvezi, pri čemer se glagol premakne iz spodnjega v višji položaj in tako odda udeležensko vlogo na vsakem mestu, kjer se pojavi, (5a). V novejši verziji pa je struktura kot v (5b).

(5) Pripis udeleženskih vlog pri večvezavnih glagolih

Larson (1988)	Novejša verzija tvorbene slovnice
(a) <pre> graph TD VP1[VP] --- Janez VP1 --- Vp1[V'] Vp1 --- daje[daje_i] Vp1 --- VP2[VP] VP2 --- psu[psu] VP2 --- Vp2[V'] Vp2 --- ti[t_i] Vp2 --- klobaso[klobaso] </pre>	(b) <pre> graph TD VoiceP[VoiceP] --- Janez VoiceP --- Voicep[Voice'] Voicep --- daje[daje_i] Voicep --- VP[VP] VP --- psu[psu] VP --- Vp[V'] Vp --- ti[t_i] Vp --- klobaso[klobaso] </pre>

3 Prejemnik, dobitnik, koristnik⁷

V tem delu podrobneje obravnavamo dvoumnost, ki se pojavi v (1). V (6) je navedenih še nekaj dodatnih zgledov; v vseh primerih lahko predmet v dajalniku razumemo kot prejemnika predmeta v tožilniku ali pa kot prejemnika koristi, izražene z glagolom in predmetom v tožilniku.⁸

⁷ V slovenski jezikoslovni tradiciji se s t. i. nepredložnim dajalnikom z različnih vidikov ukvarjajo Pogorelec (1968), Korošec (1977), Dular (1982), Orešnik (1992), Toporišič (2000).

⁸ Podoben zgled najdemo v Lipovšek (2007), kjer dajalnik v povedi (i) lahko izraža eksogeno svojilnost (*njegovi knjigi*) ali koristnika (*zanj je prevedla*).

(i) Prevedla mu je obe knjigi. Lipovšek (2007)

(6)

- a. Vrgel ti bom žogo na streho.⁹
- b. Telefonirala sem mu na Kitajsko.¹⁰
- c. Vrnila sem ji knjigo.
- d. Spekel mi je torto.

Da gre res za dva različna podpomena udeleženske vloge, ki je pripisana predmetu v dajalniku, dokazujejo poleg dvoumnosti zgledov v (1) in (6) tudi spodnji primeri, kjer oba možna prejemnika lahko izrazimo v isti povedi.

(7)

- a. Poslal *ji* bo pismo *Janezu*. (Namesto nje/V njeno korist bo poslal pismo Janezu)
- b. Vrgla *ti* bom žogo *Janezu*. (Namesto tebe/V tvojo korist bom vrgla žogo Janezu)¹¹

Ti podatki kažejo na dvojje. Prvo je dejstvo, ki ga ugotavlja že Orešnik (1992), in sicer, da se pod krovno udeležensko vlogo skriva več različnih podpomenov. Za podpomen prejemnika predmeta v tožilniku v nadaljevanju uporabljamo izraz *dobitnik*, za prejemnika koristi dejanja pa *koristnik*; slednji termin predlaga Orešnik (1992). Drugi sklep se tiče skladišne analize in pripisa udeleženskih vlog. Podatkov v (6) namreč ne moremo zajeti samo s predlogom v Larson (1988), saj so si predmeti v dajalniku med seboj različni po pomenu (dobitnik in koristnik), pri čemer lahko v isti povedi nastopata celo oba, kar kaže tudi na dva različna skladišna položaja. Potrebujemo torej podrobnejšo analizo, ki je podana v Marvin (2012) in jo v tem članku povzemam le v obrisih. Dvoumnost dvopredmetnih povedi kot (6) izvira iz njihove strukture, kjer je pomen dobitnik udejanjenje t. i. nizke prejemniške strukture, pomen koristnik pa udejanjenje visoke prejemniške strukture, kjer sledim analizi

9 V omenjenih primerih se osredotočamo na obstoj interpretacij, v katerih lahko predmet v dajalniku razumemo kot prejemnika predmeta v tožilniku ali pa kot prejemnika koristi. V primeru (6a) obstaja še dodatna interpretacija, ki je na tem mestu ne obravnavamo, in sicer interpretacija z eksogeno svojilnostjo in t. i. »prostim dajalnikom«, s čimer posedovalec postane »psihološko prizadet udeleženec« v negativnem ali pozitivnem smislu, kar je odvisno od konteksta. (Prim. nevtrarno: *Tvojo žogo bom vrgel na streho*.)

10 Glagol *telefonirati* je sicer brez izraženega predmeta v tožilniku, a ga razumemo kot »opraviti telefonski klic«.

11 Rojeni govorci slovenščine, pri katerih sem preverjala sprejemljivost teh primerov, navajajo, da so primeri sprejemljivi, če se koristnik izrazi z naslonko, manj sprejemljivi pa, če se izrazi s samostalniško zvezo, ki ni naslonka, (i).

(i) ? Micki bo poslal pismo Janezu. (V Mickino korist bo poslal pismo Janezu.)

v Pylkkänen (2008).¹² Nizka prejemniška zveza (LApplP) je v zgradbi nižje od glagola in pomensko označuje razmerje med dvema samostalniškima zvezama (Micka dobi pismo). Visoka prejemniška zveza HApplP je v skladijskem drevesu dodana nad glagolom in označuje razmerje med dejanjem in posameznikom (Micka dobi korist dejanja pošiljanja pisma).

(8) Nizka prejemniška zveza LApplP in visoka prejemniška zveza HApplP.

Janez pošlje Micki pismo. (Micka = dobitnik)	Janez pošlje Micki pismo. (v pomenu Micka = <i>koristnik</i>)
(a) VoiceP <pre> graph TD VP1[VoiceP] --- Janez VP1 --- Voice VP1 --- VP2[VP] VP2 --- pošlje VP2 --- LApplP LApplP --- Micki LApplP --- LAppl LAppl --- pismo </pre>	(b) VoiceP <pre> graph TD VP3[VoiceP] --- Janez VP3 --- Voice VP3 --- HApplP HApplP --- Micki HApplP --- HAppl HAppl --- VP4[VP] VP4 --- pošlje VP4 --- pismo </pre>

4 Dve značilnosti povedi z dobitnikom in koristnikom

4.1 Odvisnost od pomena glagola

Zanimivo je, da se dvoumnost kot v (1) ne pojavlja z vsemi večvezavnimi glagoli; nekaj glagolov namreč dopušča samo pomen dobitnika in ne dovoljuje pomena koristnika. To ponazarja primer (9a), ki ne more izražati pomena, da sem namesto Janeza dala denar nekomu drugemu. Povedi ne moremo narediti slovnične, tudi če ji dodamo izraženega potencialnega dobitnika (glej 9b, c), kar kaže na to, da je glagol *dati* inherentno nezdružljiv z udeležensko vlogo koristnik.¹³

12 Pylkkänen (2008) predvideva, da se jeziki razvrščajo v dve skupini – tako z jedrom LAppl (npr. angleščina) in tako z jedrom HAppl (npr. albanščina). V Marvin (2012) je pokazano, da slovenščina dopušča obe jedri in s tem dopolnjuje tipologijo tovrstnih povedi z večvezavnimi glagoli.

13 Podobne povedi so možne z etičnim dajalnikom (i). Za slednjega podobno kot Orešnik (1992) privzamem, da ne dobi udeleženske vloge od glagola, temveč je posebno povedje.

(i) On pa ti da ves denar v društvo za zaščito soške postrvi!

(9)

- a. Janezu sem dala denar. (pomen: Janez je nameravani prejemnik denarja, tj. dobitnik)
- b. *Janezu sem dala denar Micki. (pomen koristnik: Namesto Janeza sem dala denar Micki)
- c. *Dala sem mu denar Micki. (pomen koristnik: Namesto njega sem dala denar Micki)

Podobno kot glagol *dati* se obnašajo naslednje skupine glagolov:

(10)

- a. krovni pomen DATI: *dati, dovoliti, podariti, posvetiti, ponuditi, pomoliti, vzeti, posoditi, podati, obljubiti, nameniti, zapustiti, vrniti*;
- b. krovni pomen POKAZATI: *pokazati, razkazati, prikazati, kazati*;
- c. krovni pomen POVEDATI: *povedati, sporočiti, govoriti, praviti, reči, pripovedovati, prepovedati, zapovedati*;
- d. drugo: *videti (nekomu popek), zavidati (nekomu uspeh), zameriti (nekomu obrekovanje), verjeti (nekomu karkoli), privoščiti (nekomu uspeh), dolgovati (nekomu denar), primerjati (nekaj nečemu)*.

V analizi v Marvin (2012) je prikazana lastnost navezana na glavne razrede t. i. dajalniških glagolov, ki jih predlagata Rappaport Hovav in Levin (2008) za angleščino in so povzeti v (11).

(11) Glavni razredi dajalniških glagolov, Rappaport Hovav in Levin (2008):

1. Dajalniški glagoli, ki imajo samo pomen povzročenega posedovanja (glagoli tipa *dati*):
 - a) glagoli, ki inherentno označujejo dejanja dajanja: *give dati, hand podati, lend posoditi, loan posoditi, pass podati, rent najeti ali oddati, sell prodati ...*
 - b) glagoli prihodnjega posedovanja: *allocate dodeliti, bequeath zapustiti, grant dopustiti, offer ponuditi, owe dolgovati, promise obljubiti ...*
 - c) glagoli sporočanja: *tell povedati, show pokazati, ask vprašati, teach učiti, read brati, write pisati, quote navesti, cite navesti ...*

2. Dajalniški glagoli, ki imajo pomen povzročenega gibanja in posedovanja:
 - a) glagoli pošiljanja (glagoli tipa *poslati*): forward *preposlati*, mail *poslati*, send *poslati*, ship *poslati* ...
 - b) glagoli nenadnega povzročenega premika: (glagoli tipa *vreči*): fling *zalučati*, flip *metati*, kick *brcniti*, lob *visoko vreči žogo*, slap *zagnati*, shoot *izstreliti*, throw *vreči*, toss *zagnati* ...
 - c) glagoli, ki izražajo povzročeno gibanje v specifično smer: bring *prinese*, take *vzeti*, nesti ...
 - d) glagoli z izraženim orodjem komuniciranja: e-mail *poslati po elektronski pošti*, fax *faksirati*, radio *sporočiti po radiu*, wire *brzjaviti*, telegraph *brzjaviti*, telephone *telefonirati* ...

Glagoli v slovenščini, ki so dvoumni med strukturo z visokim in nizkim prejemniškim pomenom, spadajo v skupino dajalniški glagoli, ki imajo po Rappaport Hovav in Levin (2008) pomen povzročenega gibanja in posedovanja. Glagoli v slovenščini, ki dovolijo samo strukture z nizkim prejemniškim pomenom, imajo po Rappaport Hovav in Levin (2008) le pomen povzročenega posedovanja. Če za slovenščino prevzamemo in priredimo analizo pomenov dobitnika in koristnika na način kot v Pykkänen (2008), moramo nezdružljivost visokega prejemniškega jedra in pomena glagolov tipa *dati* pripisati lastnosti visokega prejemniškega jedra, da si lahko izbere glagol v dopolnilu.

4.2 Vpliv besednega reda

Kot zadnjo opišemo značilnost, da se obravnavana dvoumnost med dobitnikom in koristnikom ob nevtralni intonaciji pojavlja le pri specifičnem besednem redu, in sicer, ko se predmet v dajalniku nahaja pred predmetom v tožilniku (daj>>tož). Pri besednem redu, kjer predmet v dajalniku sledi predmetu v tožilniku (tož>>daj), pa je možna samo udeleženska vloga *dobitnik* (12).

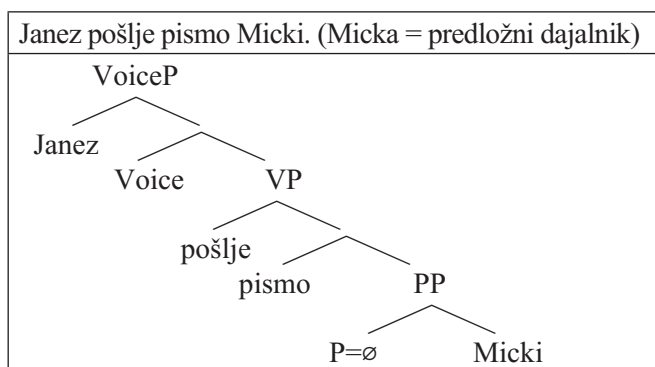
(12)

- a. Janez pošlje Micki pismo. (Micka je dobitnik ali koristnik)
- b. Janez pošlje pismo Micki. (Micka je dobitnik)

To značilnost obravnavata članka Marvin in Stegovec (2012, 2013). V svoji analizi se opreta na idejo iz Gračanin-Yuksek (2007), ki za hrvaščino predlaga, da imata

različna besedna reda tudi različni skladenjski strukturi. V podobnem duhu predlagata Marvin in Stegovec (2013), da sta v slovenščini v besednem redu *daj>>tož* možni dve skladenjski strukturi, ena z visokim, druga z nizkim prejemniškim jedrom (kot v razdelku 3, s pomenskimi omejitvami kot v razdelku 4.1). V besednem redu *tož>>daj* pa imamo opraviti s strukturo, v kateri nastopa predložni dajalnik z neizraženim predlogom in pomenom, ki je po pomenu podoben strukturam z nizkim prejemniškim jedrom in kot tak nezdružljiv z visokim prejemniškim jedrom, ki uvaja pomen koristnika.¹⁴ Predlagana struktura za (12b) je kot v tabeli (13).

(13) Skladenjska zgradba za besedni red *tož>>daj*

5 Zaključek

V prispevku so bile obravnavane nekatere značilnosti povedi s predmetoma v dajalniku in tožilniku s poudarkom na dvoumnosti, ki se tiče udeleženske vloge predmeta v dajalniku. Ta je namreč lahko nameravani prejemnik predmeta v tožilniku ali prejemnik dejanja, ki ga izraža glagol skupaj s predmetom v tožilniku. Podatki kažejo, da za razlago jezikovnih dejstev poleg krovne udeleženske vloge prejemnik potrebujemo podpomenske različice (v tem prispevku konkretno dobitnik in koristnik) ter da pri slednjih igrata pomembno vlogo inherentni pomen posameznega glagola in besedni red.

¹⁴ Krovna udeleženska vloga je prejemnik, podpomensko različico bi lahko opisali kot *prejemnik-cilj*.

Literatura

- Chomsky, Noam. 1993. *Lectures on Government and Binding: The Pisa Lectures*, Berlin, New York: De Gruyter Mouton.
- Chomsky, Noam, in Howard Lasnik. 1993. The Theory of Principles and Parameters. V *1. Halbband: An International Handbook of Contemporary Research*, uredniki J. Jacobs, A. von Stechow, W. Sternefeld in T. Vennemann, 506–569. Berlin, New York: de Gruyter Mouton.
- Dular, Janez. 1982. *Priglagolska vezava v slovenskem knjižnem jeziku (20. stoletja)*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
- Fillmore, Charles J. 1968. The Case for Case. V *Universals in Linguistic Theory* uredniki E. Bach in R. T. Harms, 1–88. New York: Holt, Rinehart, and Winston.
- Golden, Marija. 2000. *Teorija opisnega jezikoslovja: 1. Skladnja*. Ljubljana: FF, Oddelek za primerjalno in splošno jezikoslovje.
- Gračanin-Yuksek, Martina. 2007. Double object construction in Croatian, Arguments against Appl⁰. V *Formal approaches to Slavic linguistics 13, The Toronto Meeting 2005*, uredniki R. Compton, M. Goledzinowska in U. Savchenko, 94–112. Ann Arbor: Michigan Slavic Publications.
- Gruber, Jeffrey S. 1965. *Studies in lexical relation*. Doktorska disertacija. Cambridge, MA: MIT.
- Korošec, Tomo. 1977. Slovenski dajalnik in dajalniške pretvorbe. V *13. Seminar slovenskega jezika, literature in kulture*, urednik F. Jakopin, 59–67. Ljubljana: Pedagoško-znanstvena enota za slovanske jezike in književnosti FF v Ljubljani.
- Larson, Richard. 1988. On the double object construction. *Linguistic Inquiry* 19: 335–391.
- Lipovšek, Frančiška. 2007. O zgradbah eksogene svojilnosti. *Jezik in slovstvo* 52/1: 17–27.
- Marvin, Tatjana. 2012. A note on applicatives. V *The end of argument structure? Syntax and semantics* 38, uredniki M. C. Cuervo in Y. Roberge, 185–208. Bingley: Emerald Group Pub.
- Marvin, Tatjana, in Adrian Stegovec. 2013. A note on Slovenian ditransitives. V *Formal description of Slavic languages: the ninth conference: proceedings of FDSL 9*. Urednik U. Junghanns, 149–169. Frankfurt am Main: Peter Lang Edition.
- Orešnik, Janez. 1992. *Udeleženske vloge v slovenščini*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
- Pogorelec, Breda. 1968. Razvoj prostega stavka v slovenskem knjižnem jeziku: Vloga dativa v stavku. *Jezik in slovstvo* 13/5: 145–150.
- Polentz, Peter von. 1988. *Deutsche Satzsemantik*. 2. izdaja. Berlin: De Gruyter.
- Pylkkänen, Liina. 2008. *Introducing arguments*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Rappaport Hovav, Malka, in Beth Levin. 2008. The English Dative Alternation: The Case for Verb Sensitivity. *Journal of Linguistics* 44: 129–167.
- Tesnière, Lucien. 1959. *Éléments de syntaxe structurale*. Paris: Klincksieck.
- Toporišič, Jože. 2000. *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja.
- Žele, Andreja. 2001. *Vezljivost v slovenskem jeziku. Spoudarkom na glagolu*. Ljubljana: ZRC SAZU.